

SANAL POTEKİN KÖYLERİ TAHAYYÜLÜ: POPÜLİST SAĞIN SOSYAL MEDYA GÖRSELLERİ ÜZERİNDEN TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNİ OKUMAK¹

Kafkas Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi
KAÜİİBFD
Cilt, 14, Sayı 28, 2023
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Makale Gönderim Tarihi: 15.11.2023

Yayına Kabul Tarihi: 26.12.2023

Fatmanur KAÇAR AŞCI
Dr. Öğr. Üyesi
Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Kahramanmaraş, Türkiye
fatmanurkacar@ksu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5436-8183

ÖZ | Görselin öneminin arttığı, sosyal medyanın siyasi aktörler tarafından ustalıkla kullanıldığı günümüzde, siyasetin görselleştirilmesi dönüştürücü güçler olarak değerlendirilebilir; çünkü bu süreçler uluslararası ilişkilerin belirli yönlerini görünür kılarak çeşitli düzeylerdeki ilişkilerin durumunu anlama biçimini derinden etkilemektedir. Dijitaldeki anlatılar ve işaret ettikleri tahayyüller, sağ-popülist örneklerdeki gibi manipüle edildiğinde, daha hızlı yayılmakta ve etki yaratmaktadır. Kendine özgü bir söylem benimseyen, sosyal medya aracılığıyla görsel güvencesizlikler inşa eden sağ-popülist söylemin dokusunun spesifik kalıplara ve temsil tarzlarına uyduğu gözlemlenebilir. Farklı çehre ve veçheler de tartışmalı olan Türkiye-AB ilişkileri Avrupa genelindeki bu sağ-popülist tarzdan nasibini almış, çalışmada derinlemesine incelenmiştir. Metodolojik açıdan, çokmodlu söylem analizini kullanan bu makale, Almanya için Alternatif partisinin afişlerinde görselleştirilen Türkiye-AB ilişkilerini ve Avrupa Parlamentosu tarafından yayınlanan Türkiye-AB ilişkilerine dair görselleri birincil data olarak incelemektedir. Çalışmanın temel argümanı sağ-popülist üslubun Türkiye-AB ilişkilerini pejoratif bir şekilde dönüştürdüğü ve bu üslubun ulusal ve uluslararası düzeydeki alanlar arasında birbiriyle örtüşmek/yakınlaşmak ya da farklılaşıp/uzaklaşmak suretiyle farklı düzeylerde araçsallaştığıdır.

Anahtar Kelimeler: Görsel data, Türkiye- AB ilişkileri, sağ-popülizm

JEL Kodları: F50, F53, F55

Alan: Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler

Türü: Araştırma

DOI: 10.36543/kauibfd.2023.038

Atıfta bulunmak için: Kaçar Aşcı, F. (2023). Sanal Potemkin Köyleri tahayyülü: Popülist sağın sosyal medya görselleri üzerinden Türkiye-AB ilişkilerini okumak. *KAÜİİBFD*, 14(28), 956-976.

¹ İlgili çalışmanın etik kurallara uygunluğu beyan edilmiştir.

IMAGINING VIRTUAL POTEMKIN VILLAGES: READING TURKEY-EU RELATIONS THROUGH SOCIAL MEDIA VISUALS OF THE POPULIST RIGHT

Kafkas University
Economics and Administrative
Sciences Faculty
KAUJEASF
Vol. 14, Issue 28, 2023
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Article Submission Date: 15.11.2023

Accepted Date: 26.12.2023

Fatmanur KAÇAR AŞCI

Asst. Prof. Dr.

Kahramanmaraş Sütçü İmam

University

Faculty of Economics and

Administrative Sciences,

Kahramanmaraş, Türkiye

fatmanurkacar@ksu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5436-8183

ABSTRACT

In today's world, where the importance of the visual is increasing and social media is being skillfully used by populists, the visualization of politics can be considered as transformative forces, as these processes make certain aspects of international relations visible and profoundly affect the way of understanding the state of affairs. When digital narratives and the imaginaries they signal are manipulated, as in the case of right-populist examples, they spread faster and have more impact. It is observed that the texture of right-populist discourse conforms to specific patterns and modes of representation. Methodologically, using multimodal discourse analysis, this article examines Turkey-EU relations visualized by the Alternative for Germany party and the images on Turkey-EU relations published by the European Parliament. The main argument is that the right-populist tone transforms Turkey-EU relations pejoratively and this tone is instrumentalized at different levels by converging or diverging between national and international spheres.

Keywords: Visual data, Turkey-EU relations, populist-right.

JEL Codes: F50, F53, F55

Scope: Political science and international relations

Type: Research

1. GİRİŞ

Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan ve çözümden ziyade sayısız soruna yol açan popülizm, tüm dünyada kavramsal açıdan akademik olgunluk dönemine ulaşmıştır. Kavramsal açıdan çoğunlukla birbiriyle karıştırılan ya da iç içe kullanılan bu yaklaşımlar popülizmi bir strateji, ideoloji, mantık, söylem ve üslup olarak ele almaktadır. Avrupa bağlamında popülizm somut ve hissedilir bir güç olduğunu kanıtlamıştır ve kayda değer sayıda ülke bu "siyasi kurumlara meydan okumak için sosyo-politik anlatıları kullanan sosyal olarak inşa edilmiş siyasi gerçeklik" ile mücadele etmektedir (Baldassari vd., 2020).

Çalışmanın ilk bölümü çeşitli nedenlerden ötürü performatif bir siyasi tarz olarak popülizmin bu özelliklerine odaklanmaktadır. Literatür, bazı ortak özelliklere sahip olsalar da en düşük ortak paydada, sol ve sağ popülizmin göze çarpan bileşenlerini farklı bakış açılarından ayırttığı ve farklarını somut örneklerle de sunduğu için bu çalışmada spesifik olarak sağ popülizm ele alınmıştır. Temel özelliklerine değinildikten sonra, kavramsal çerçevesini bu nispeten geniş literatürdeki belirli bir soruna bağlanmıştır. Burada sorunsallaştırılan konu ise Türkiye-AB ilişkilerinin popülist stilde ele alınmış biçimidir. Kavramsal olarak bu çalışma, bazı belirgin ortak özelliklere sahip olmakla birlikte, popülizmin aynı zamanda yamalı/parçalı bir isimlendirme olduğu ve her popülist örneğin yarattığı ve sunduğu sorunlar açısından nevi şahsına münhasırlığını vurgulamaktadır. Post-yapısalcı söylem teorisinin savunduğu üzere "söylem, anlam ve kimliğin ifade edilmesi yoluyla siyasi ve ahlaki-entelektüel bir liderlik kurmayı amaçlayan hegemonik mücadeleler içinde ve bunlar aracılığıyla inşa edilir" (Torfing, 2005, s. 15). Popülist siyaset tarzının görsel kullanımı ve görselin inşa sürecine katkıları, benliğin, kimliğin ve ötekinin bu kurumsal temsil çabasının içinde vazgeçilmez bir parça olarak düşünülebilir.

Nitekim, popülistler, yirmi birinci yüzyılda ana akım medyayı es geçip ve hedef kitlelerine doğrudan ulaşmak için sosyal medyayı giderek daha fazla benimsemiştir (Stier vd., 2017, s. 1365). Keza bu durumun en bilinen örnekleri Twitter kullanımının Donald Trump'ın ABD başkanlığını kazanmasına yardımcı olduğunun iddia edilmesi (Shear vd., 2019), ve benzer bir durumu Jair Bolsonaro'nun başkanlık kampanyası sırasında YouTube kullanımıyla ilgili olarak da gündeme getirilmesi olmuştur (Fisher & Taub, 2019). Popülizmin "aksi ispatlanmadığı müddetçe kolayca aşırı sağ, ırkçı, faşist bir içeriğe aşırı sol, sınıf çatışması, proleter diktatörlük vb. öğeleri içeren bir ideolojik siyasal yapıya ve harekete dönüşebilecek nitelikte" (Kalaycıoğlu, 2021, s. 44) özellikleri haiz olabilme potansiyelinden ötürü mümkün olan her data ve kavramın her veçhesiyle incelenmesi gerekmektedir. Bu savdan hareketle, bu çalışma uygulamasına çok nadir rastlanan metin ve görseli aynı anda kodlayıp, analiz

eden bir metod olan çokmodlu söylem analizini kullanmaktadır.

Sosyal medya ve haliyle sanal dünyada sıklıkla karşımıza çıkan anlatılar ve tahayyüller, özellikle de popülist sağ aktör örneklerinde olduğu gibi propagandası veya manipülasyon söz konusu olduğunda, geçmişe kıyasla daha hızlı yayılmakta ve daha hızlı etki yaratmaktadır. Kendine özgü bir söylem benimseyen ve sosyal medya aracılığıyla görsel güvencesizlikler inşa eden sağ popülist partilerin dijital unsurlardan ve sosyal medyadan büyük ölçüde faydalandığı ve bu söylemin dokusunun ötekileştirme, stereotipleştirme, aşığılama gibi belirli kalıplara ve temsil tarzlarına uyduğu iddia edilebilir. Sağ populist partiler göçmenler, mülteciler, Müslümanlar, Türkler gibi her ne kadar pek çok açıdan farklı grupları gündem maddeleri haline getirirler de aslında bu grupları tek bir gruplarmış gibi ve çoğu zaman da boş gösteren olarak söylemlerinde kullanmaktadırlar. Buna ek olarak farklı etnisite ve ülkeleri olumsuz şekillerde görselleştirmek vasıtasıyla da farklı grupları ulusal ve uluslararası siyaset meydanına taşımakta ve bunu da 'halk'ın talebi (*volonte general*) olarak olası seçmen kitlelerine lanse edip onlara sanal ve kurgusal temsiller sunmaktadırlar. Bu temsil ve tahayyülleri Potemkin Köylerine benzetmek mümkün olup kavrama ve benzetmeye dair detaylı bilgi çalışmanın ilk bölümünde açıklanmaktadır. Schumpeter (2003, s. 252) çalışmanın bu savıyla da paralellik gösterecek şekilde genel talebin bir kurgudan (fiction) ibaret olduğunu öne sürmektedir.

Bu kısa bağlamı da göz önünde bulundurarak, adaylık statüsü ilanından bugüne 24 yıl geçen Türkiye ve oldukça farklı çehre ve veçhelerde tartışmalı olan Türkiye-AB ilişkileri de sağ-popülizm tartışmaları içinde konumlandırılabilir. Dolayısıyla, Avrupa genelindeki bu sağ popülist tarzdan nasibini alan Türkiye-AB ilişkileri ve popülist dönemdeki bu süreç çalışmada derinlemesine incelenmiştir. Metodolojik açıdan, çokmodlu söylem analizini kullanan bu makale, Almanya için Alternatif (AfD) partisinin afişlerinde görselleştirilen Türkiye-AB ilişkilerini ve Avrupa Parlamentosundaki (AP) *Identity and Democracy Group* (ID; Kimlik ve Demokrasi Partisi) tarafından yayınlanan Türkiye-AB ilişkilerine dair görselleri birincil data olarak ele almaktadır.

Nihayetinde, çalışmada savunulan temel argüman dijital çağda sağ popülist üslubun profesyonelleşmiş ve sıklıkla manipüle edilmiş kullanımının genelde uluslararası ilişkileri, makale özelinde ise Türkiye-AB ilişkilerini pejoratif bir şekilde dönüştürdüğü ve bu üslubun ulusal (Almanya), uluslararası/AP düzeyindeki alanlar arasında birbiriyle örtüşmek/yakınlaşmak ya da farklılaşp/uzaklaşmak suretiyle farklı düzeylerde araçsallaştığıdır.

2. TEORİK ÇERÇEVE VE METOD ÜZERİNE: SANAL POTEKİN KÖYLERİ VE POPÜLİST-SAĞ'IN GÖRSEL KULLANIMI

1787 yılında Rus hükümet görevlisi Grigory Potemkin'in, Kırım'ı ziyareti sırasında dönemin İmparatoriçesi II. Katerina'dan "kasabanın harap durumunu gizlemek için" tiyatro dekorları inşa ettiği iddia edilmektedir (Davies, 2010, s. 658). Bu olaydan on yıl sonra kadar ise bu simülakr biçim, çeşitli amaçlarla sahte yapılara başvurma ve bu yapıları kullanma girişimlerine atıfta bulunmak için 'Potemkin Köyü' olarak telaffuz edilmeye başlanmıştır. Hem popülist hareketlerin köklerinin hem de bu kavramın hikayesinin Rusya'da ortaya çıkmasının muzip tesadüfünü bir kenara bırakırsak, popülist aktörlerin çoğunun ve onların sahte ve çoğunlukla sanal bir 'daha iyi şehir ve ülke' tasvir eden tarzlarının inşa edilmiş Potemkin Köyleri olarak kabul edilebileceğini iddia etmek mümkündür. Zira makalenin konu aldığı AfD partisi örneklerinde ve Avrupa'da diğer örneklerde de görülebileceği üzere bu partiler özellikle de parti afişlerinde ve seçim kampanyalarında, çoğu zaman gerçeklikten uzak, toplumdaki diğerlerini ya yok saymak ya da pejoratif şekilde temsil etmek suretiyle biz/siz, Avrupalılar/Diğerleri dikotomileri üzerinden sanal ve söylemsel Potemkin Köyleri tahayyül etmektedirler. 'Tüm göçmenler, mülteciler sınır dışı edilsin' minvalindeki söylemler bunun açık örneklerinden biridir.

Öte yandan popülistlerin, özellikle de sağ kanada mensup olanların vaatleri, toplumların karşı karşıya olduğu ciddi sorunlara çözüm bulmanın karmaşıklığının nispeten farkında olan insanlar için içi boş ve önemsiz vaatler olabilir, ancak bu durum, bu partilerin toplumu ve bileşenlerini bir bütün olarak etkilediği gerçeğini değiştirmez. Popülistlerin tahayyülünü kurdukları Potemkin temsillerinde, 'ötekiler' 'halk' arasında sayılmadıklarından, bu amaca ulaşmak için inşa edilen görselleştirilen köyden dışlanmalı veya kendilerinden olacak/ öyle görünecek şekilde değiştirilmeli, dolayısıyla olumsuz surette temsil edilmelidirler. Sorunlu ve onlardan sayılmayan 'öteki' olmadan 'köy' daha iyi olacaktır, en azından öyle görünecektir. Ancak çalışmada ele alınan örneklerin de tartıştığı üzere 'öteki'nin olumlu varlığının görünmez kılınması ve Potemkin köylerini inşa etmek için olumsuzluklarının öne çıkarılması, toplumlar üzerinde çatışmalardan kutuplaşmalara kadar uzun vadeli etkilere sahiptir.

Popülizmin "unutulmuş sıradan insanın" ve "hakiki vatanseverliğin" sesi olarak tahayyül edilmesi, bu olgunun performatif ve teatral boyutunun altını çizmektedir (Zakaria, 2016). Günümüzün görselliği yüksek siyasi atmosferinde, özellikle popülist gündemlere ses ve görüntü kullanımı da eklenince, çalışmalara ve yapılan analizlere bu metinsel ve görsel modları da simultane analiz edilecek şekilde eklemek neredeyse kaçınılmaz hale gelmiştir. Zira bu modlar geniş bir

perspektiften bakıldığında, "hem bireysel hem de kolektif olarak benliğin ve diğerlerinin metinsel ve görsel modellemeleri" olan söylemin analitik bir kategorisidir (Koller, 2009; van Leeuwen, 1996). Dolayısıyla, çok modlu bir bakış açısıyla, "farklı modların daha entegre hale geldiği ve görsel unsurların karmaşık fikir ve tutumları iletmek için kullanıldığı" söylenebilir (Machin, 2013, s. 348).

Dahası, "imgeler, semboller, fiziksel nesnelere ve eylem gözlemleri bu nedenle hem herhangi bir siyasi söylemin görsel boyutu hem de farklı araştırma nesnelere olarak görülebilir" (Lynggaard, 2019, s. 140) savından da hareketle bu çalışma için parti afişleri ve görselleri seçilmiştir. Zira altı çizilmesi gereken bir husus olarak temsil ve tahayyülde önemli yere sahip olan görseller, dikkatimizi "toplumlarda anlamların üretildiği ve yayıldığı dil ve imgelere" yönlendirmekte olup (Bleiker, 2001; Hutchison, 2014, s. 4) haliyle pek çok açıdan önem arz etmektedir. Haliyle, popülist sağın görsel kullanımı, -metinsel ya da görsel-söylemlerin "hem bilgi hem de neyin meşru bilgi olduğu ve neyin olmadığı, yani hangi bilginin belirli bir dünya görüşünü meşrulaştırmak için uygun görüldüğü arasında bir ayrım" (Brandmayr, 2020, s. 146) ürettiğinin kabul edildiğini de göz önünde bulundurmamak oldukça önemlidir.

Popülizmi siyasi üslup olarak ele alan yaklaşımlara göre popülizm "belirli bir tarih dışı ontolojik çerçeveye dayanmadığından, bunun yerine yoğun bir şekilde medyatikleştirilen ve 'stilize edilen' çağdaş siyasetin zamana ve mekâna bağlı hatlarına duyarlı olduğundan" siyasi üslup kavramını kullanmak için farklı bir siyasi teorik çerçeve gerekli olmayabilir (Moffitt, 2016, s. 41). Fakat, bilindiği üzere post-yapısalcılığın bakış açısına göre, anlam tam ve sabit olmaktan uzaktır, sürekli bir akış halindedir ve değişime açıktır. Çıkarlarını ve gündemlerini güncel krizlere göre belirlemeleri sebebiyle çoğu sağ-popülist partinin gündem içeriğinin kısa ve uzun vadede akışkan ve değişken olduğu iddia edilebilir. Haliyle, bu çalışmada veriyi ve görselleri analiz ederken post-yapısalcı teori ve bu teorisinin kavramsal içeriği göz önünde bulundurulmuştur.

Burada, postyapısalcı söylem analizlerinin ilk versiyonlarının "değişim ve itiraz potansiyelinden ziyade hegemonik söylemleri tanımlamaya ve tarihsel süreklilikleri göstermeye" odaklandığının altı çizilmelidir (Aydın-Düzgüt & Rumelili, 2018, s. 4). Ayrıca, söylemlerarasılık ve metinlerarasılık kavramları da büyük önem taşımaktadır. Metinlerarasılık, "bir konuya veya ana aktörlere sürekli gönderme yaparak; aynı olaylara gönderme yaparak veya ana argümanların bir metinden diğerine aktarılması yoluyla" geçmişteki ve günümüzdeki diğer metinlerle açık veya örtük bir şekilde bağlantılı olan metinleri ifade eder (Wodak, 2007, s. 206). Söylemlerarasılık, birbiriyle bağlantılı söylemlere dayanır ve söylemin "bilgi ve yapı kalıpları ve ortaklıkları" olarak

kavramsallaştırılması olarak etiketlenebilir (Wodak, 2007, s. 207). Haliyle popülist sağın ürettiği anlatı ve tahayyüller aslında geçmişteki öncüllerinden bağımsız düşünülemez; yalnızca farklı bir bağlamda farklı üslup ve stillerle görece yeni bir bağlama oturtulmuşlardır.

Metod açısından bakıldığında ise çalışma söylem analizi ile verisini incelemektedir ki, en genel ifadesiyle çeşitli aktörler, toplumlar ve kurumlar tarafından üretilen ve işlenen dili, bilgi sistemlerini inceleyen çok çeşitli yaklaşımları kapsayan Söylem Analizi ve Eleştirel Söylem Analizi, söylem tarafından şekillendirilen ve katkıda bulunulan sosyal kimliklerin, sosyal ilişkilerin inşasına odaklanmaktadır (Jorgensen & Philips, 2002, s. 67). Söylem analizine dair her ne kadar çok sayıda farklı yaklaşım olsa da bu çalışmalarda benimsenen beş ortak özellikten söz etmek mümkündür (Jorgensen & Philips, 2002, ss. 61-64):

- 1."Sosyal ve kültürel süreçlerin ve yapıların karakteri kısmen dilsel-söylemseldir,
- 2.Söylem hem kurucu hem de kuruludur,
- 3.Dil kullanımı, sosyal bağlamı içinde ampirik olarak analiz edilmelidir,
- 4.Söylem ideolojik olarak işlev görür".

Beşinci olarak da eleştirel araştırmanın altı çizilmiştir. Yukarıda verilen ortak özellikler de göz önünde bulundurularak, iletişimin farklı versiyonlarını bir araya getiren yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte, medyanın çeşitli özellikleri ve bunların göstergebilimsel kaynaklarla etkileşimi de yapılan analizlere dahil edilmeye başlanmıştır denilebilir (Ventola, Cassily & Kallenbacher, 2004, s. 2). Görece doğal olarak da bu durum, çokmodlu söylem analizinin ortaya çıkmasına/yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır.

Gunther Kress ve Theo van Leeuwen (2001) tarafından temelleri atılan eleştirel çok modlu söylem analizi, anlamı kavrayabilmek için videoların, fotoğrafların, seslerin, yazılı veya sözlü metinlerin ve diğer kiplerin birlikte analiz edilmesi gerektiği fikrine dayanmaktadır. Bu nedenle, çok modlu söylem analizi, özünde, "anlamın metinlerde ve etkileşimlerde, yazılı ve sözlü dili içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan çoklu modlar arasında karmaşık bir semiyoz etkileşimi içinde yaratıldığını" iddia eder (Bhatia, Flowerdew & Jones, 2008, s. 129). Söylemler her zaman daha önce üretilmiş olan diğer söylemlerin yanı sıra eşzamanlı olarak ve daha sonra üretilen söylemlerle de bağlantılıdır (Fairclough & Wodak, 1997, s. 277).

Bir görseldeki kod, "çağrışımsal bir mesaj olabilir, ancak bu mesajın kendisi düzeyinde değil, üretim ve alımlama düzeyindedir. Fotoğrafın avantajı, dolaylı gerçekliği temsil etme iddiasında olmasıdır" (Machin, 2016, s. 327).

Aynı şekilde, parti kampanyası görselleri ve burada kullanılan imgeler de dolayimsız gerçekliği temsil etme iddiasına sahiptir ve birbirleriyle etkileşim halinde olan birkaç düzey/düzlem vardır ve incelenmesi takip eden bölümlerde de görülebileceği üzere öneme sahiptir.

3. POPÜLİST DÖNEM VE TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNİN GÖRSELLEŞTİRİLMESİ

Avrupa ve ötesindeki sağ popülist partilerin kendilerine has özellikleri, kendilerine özgü gelenekleri ve karakteristikleri vardır; dolayısıyla Wodak'ın da bir çalışmasında belirttiği gibi "kimlik anlatıları şeklinde farklı milliyetçi geçmişler inşa ederler ve günlük siyasette bir dizi farklı konuyu vurgularlar" (Wodak, 2015, s. 2). Almanya örneğinde, göçmenler ve İslam'dan kaynaklanan tehdidi artırıp büyütürken, Birleşik Krallık örneğinde propagandalarını etnik azınlıklar ve göçmenlerden kaynaklanan ulusal kimliklerine yönelik algılanan tehlikeyle sınırlandırmaktadırlar.

Türkiye, Yunanistan'ın başvurusundan sadece 16 gün sonra 31 Temmuz 1959 tarihinde AB'ye (o zamanki adı AET) Ortaklık başvurusunda bulunmuştur. Ardından 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ortaklık Anlaşması (Ankara Anlaşması) ile resmi ilişkiler kurulmuştur (AB Başkanlığı, 2023). Haliyle, Türkiye'nin AB ile ilişkileri 1959 yılında başlamış olup 1999 yılında Helsinki Zirvesi'nde resmen ilan edilen adaylık süreci de şu an AB üyesi olan pek çok üye ülkeden katbekat uzun sürmüş ve dahası halen devam etmektedir. Bu 24 yıl her iki tarafın da birbirinin beklentilerini karşılamaktan uzak seyrettiği, inişli çıkışlı bir rotada ilerleyegelmiştir ve halen Türkiye açısından da AB açısından da tatmin edici bir seviyede olmaktan uzaktır. Bu asimetrik ilişkinin pek çok sebebi ve her sebebin nevi şansına münhasır bir art alanı² olsa da bilhassa bu çalışma özelinde bu asimetrik ilişkinin çift taraflı popülist söylem ve gündemlerden nasibini aldığını da iddia etmek mümkündür. Özellikle 2000'li yıllar sonrasında, ilerleyen bölümlerde daha detaylıca açıklanacağı üzere hem ulusal seviyede (Almanya, Hollanda, Fransa gibi) hem de ulusüstü düzeyde (AP) Türkiye'nin AB adaylığı ve üyeliği ihtimali oldukça olumsuz bağlamlarda dile getirilip gündeme ve parti programlarına taşınmıştır.

Türkiye nezdinde ise Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin monolitik ulusal kimlik ve laiklikle ilgili reformlar

² Türkiye-AB ilişkileri tarihi ve Türkiye-AB ilişkilerindeki sorunlara dair detaylı bilgi için bkz: T.C. Dış İşleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html ve Akçay, B. ve Akgül Açıkmeşe, S. (Ed.) (2017). Yarım Asrın Ardından Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

konusundaki yumuşak Avrupa şüpheliğine ve AKP'nin gerçek niyetleri hakkındaki şüphelerine rağmen, ana muhalefet partisi olarak CHP ile reform yanlısı ve AB yanlısı bir koalisyon kurmuştur (Eylemer & Taş, 2007, ss. 571-572; MacMillan, 2016, s. 113; Yılmaz, 2016, s. 89). Aydın-Düzgit (2018, s. 22) ve Alpan (2016, ss. 16-20), AKP'nin 2002-2007 yılları arasındaki ilk döneminde Batı yönelimli Kemalist vizyonun dış politikasını sürdürdüğünü ve Avrupa'yı "demokrasinin ve gelişmiş refah/yönetim standartlarının 'vaat edilmiş toprakları' ve Türkiye için 'doğal yön'" olarak tasvir ettiğini, bunun da AKP'yi laik ordu ve yargı kurumları da dahil olmak üzere çeşitli rakiplerine karşı güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Fakat, popülist çağda çeşitli olumsuz gelişmelerin de artmasıyla beraber bu olumlu gelişmeler günümüze taşınmak ve devam ettirilmekten uzak kalmışlardır. Bu durumu popülist partilerin seçim afişlerinde gözlemek ve analiz etmek mümkündür.

Görsel tarih açısından bakıldığında, "seçim afişleri hem fikirler, beklentiler, arzular, genel ilkeler ve sosyal normlar gibi kültürel, tarihi, sosyal ve zihinsel kavramların dönüşümünü hem de görsel dilin, görsel stereotiplerin, sembolik formların, renk ifadesinin, tasarımın, baskının ve fotoğraf tekniğinin değişimini ve gelişimini yansıtan tarihi görsel kaynaklardır" (Holtz-Bacha & Johansson, 2017, s. 17). Ancak AfD söz konusu olduğunda, dönüşüm nadiren görünür olmaktadır. Türkiye'ye ve Türkiye kökenli insanlara ilişkin geçmişe dönük stereotipleri ve ifadeleri aşağıdaki tabloda verilen görsel formları kullanarak görselleştirmişler, bunu popülist stilin temel kavramları (halka sesleniş; kriz, tehdit-çöküş bağlamları, kaba üslup), dahası bu stilin gereklilikleri ile mümkün kılmışlardır.

Tablo 1: Parti Kampanya Görsellerinde Görsel Formlar

Nesneler	Özel olarak hazırlanmış araçlar veya günlük kullanım nesneleri, sorunun örneklendirilmesine hizmet eden sembolik nesneler, örneğin madalyalar, önemli anlaşmaların imzalandığı kalemler, devlet temsilcileri tarafından takas edilen hediyeler vb. Mekânın düzenlenme şekli (bayraklar, kırmızı halılar, vb.), eşlik eden kişiler (askerler, iş arkadaşları).
Yerler	Önemli, sembolik binalar, yerler, şehirler vb.
Performanslar	Duygular üretmek, vatandaşların katılımını sağlamak, belirli bir konuya dikkat çekmek için düzenlenen olaylar ve etkinlikler; törenler, ritüeller.

Kaynak: (Kampka'dan uyarlanmıştır, 2012, s.121).

Görsellerin siyasi eylemdeki işlevleri arasında "kimlik ve topluluk duygusunun inşası, duyguların ifade edilmesi ve bunların kontrolü, meşrulaştırma, destek kazanma, siyasi işlevlerin/siyasi eylemlerin gerçekleştirilmesi" (Kampka, 2012, s.121) yer almaktadır ve bu görsel formlar, yukarıda verilen tabloda örneklendiği üzere nesnelere, mekanlar ve performanslar kullanarak sosyal aktörlere yönelik algıları pekiştirmektedir.

3.1. Almanya Örneği ve AfD Analizi

Avrupa şüphecilği, göçmen ve mülteci karşıtlığı, İslamofobi kavramlarına sık atıfla kendinden bahsettiren sağ popülizmin retoriği Avrupa'da günümüz itibarı ile pek çok seçimde, pek çok parti kampanyasında kendisini göstermiş ve halen de göstermektedir. Almanya örneğinde, daha önceki aşırı sağ Özgür Vatandaşlar Ligi (*Bund Freier Bürger*) partisinin ve Sivil Koalisyon (*Zivile Koalition*) hareketinin ardılı olarak da nitelendirilen Alternative für Deutschland (AfD) partisi 2013 yılı itibarı ile dikkat çekmektedir (Decker, 2016, s. 2). Bu parti 2013'te ana akım partilerin Almanya'nın çıkarları doğrultusunda hareket etmedikleri, Almanya'ya zarar verdikleri iddialarıyla ve aslında Euro karşıtı bir parti olarak kurulmuştur. Fakat, zamanla "Göçmen Kamplarının Almanya dışında kurulması", "Alman önceliğinin olması", "İslam'ın Almanya'da yerinin olmaması", "Herkesin değil, kendilerinin halk olması ve halkı temsil etmesi" "Erdoğan ve Türklerin AB'de yerinin olmaması"³ gibi diğer (sağ) popülist partilerde de sıklıkla başvurulan iddia ve söylemlere parti afişlerinde yer veren bir parti konumuna gelmiştir⁴.

Türkiye'nin AB üyeliği adaylığı veya olasılığı ile doğrudan ve açık bir şekilde ilgili olan AfD'nin 18 parti afişi / görseli bu tema altında kategorize edilebilir. Türkiye'nin AB üyeliği olasılığı, diğer Avrupalı muadilleriyle birlikte AfD'nin söylemsel mücadelesinde merkezi konulardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktaya bağlantılı olarak, bu tür popülist sağın dilinin Türkiye ile ilişkiler konusunda ana akım söylemi etkilediğini de ileri sürmek mümkündür. Elbette bazı ana akım aktörler Türkiye'nin üyeliğini reddetmek için AB'nin hazmetme kapasitesini (*absorption capacity*) ve coğrafi sebepleri öne sürerken (MacMillan, 2016, s. 85), bazıları da özellikle 2013'ten sonra Türkiye'nin AB üyeliğine yönelik desteklerini çekmenin gerekçesi olarak Türkiye'deki

³ Partinin sosyal medya hesaplarından paylaştığı parti afişleri, metinler ve söylemsel pratiklerde bu tür sloganlara sıklıkla rastlanmaktadır.

⁴ Afiş örnekleri partinin sosyal medya hesaplarında bulunmaktadır. AfD resmi Facebook hesabındaki tüm görseller (2013-2022 yılları arasındaki tüm afişler, 4150 adet) arşivlenmiştir. Bu çalışma için kullanılan afişler (18 afiş) argüman doğrultusunda temalandırılıp analize tabii tutulmuş olup yazardan temin edilebilir yahut bahsi geçen sosyal medya hesabında bulunabilir.

demokratik olmayan uygulamalara işaret etmiştir (Yılmaz, 2016; Balcı & Cicioğlu, 2019, s. 10). Dolayısıyla Avrupalı popülist sağ partiler Türkiye'nin AB üyeliğine (yeni bir hakikat biçimi olarak) karşı çıkarken, öncelikle AB'nin hegemonik söylemi içinde/ aracılığıyla işleyen ana akım partilerin meşruiyetini hedef almakta ve sağ pratiklerin normalleştirildiği ve yeni (çoğulculuk karşıtı, aşırı milliyetçi ve yabancı düşmanı) öznelerin üretildiği yeni bir AB söylemi için çabalamaktadırlar.

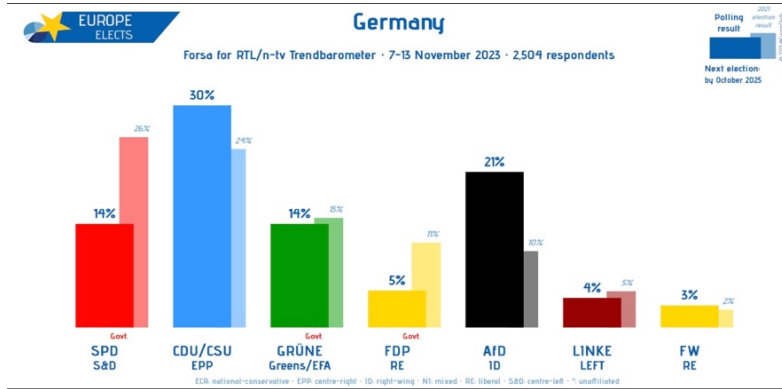
Şekil 1: Diktatör Biri Avrupa'ya Ait Değildir⁵

Burada benimsenen temsil stratejisi söz konusu olduğunda, sosyal aktörlerin belirli ve tanımlanabilir bireyler olarak ya da Türkiye örneğinde olduğu gibi bütüncül bir varlık olarak temsil edildiği durumlarda ortaya çıkan spesifikleştirilmenin kullanıldığı söylenebilir (van Leeuwen, 2008, ss. 35-38). Görsel temsil stratejisine gelince, Türkiye'nin gerçekte bulunduğu tüm bağlamlardan kasıtlı olarak dışlanması benimsenmiştir.

Dahası, benzer yaklaşım kalıplarını diğer Avrupalı sağ popülist tarzlarda da gözlemlemek mümkündür. Örneğin, 2009 Avrupa seçimleri için Hollanda'daki sağ-popülist Özgürlük Partisi (PvV), 331 kelimedenden oluşan kısa bir seçim programı sunmuş ve 'Türkiye'nin İslami kültürünün Avrupa kültürü ile çeliştiği' gerekçesiyle Türkiye'nin üyeliğine kesin bir 'hayır' çağrısında bulunmuştur (PvV, 2009). Bu seçim kampanyası sırasında Geert Wilders, de Volkskrant için bir köşe yazısı yayınlamış ve AB'nin neden 'Türk Truva atının' Avrupa'ya girmesini engellemesi gerektiğine dair on farklı gerekçe geliştirip

⁵ Çeviriler yazar tarafından yapılmıştır.

sunmuştur (Wilders, 2009). İlk olarak, Türkiye'nin AB üyeliğini, "Avrupa'nın sözde İslamlaştırılmasına atıfta bulunan bir terim olan 'bir tür Eurabia'nın gerçekleştirilmesine yönelik ilk adım olarak Avrupa kültür ve medeniyetinin' yok edilmesini amaçlayan bir 'Truva atı' olarak nitelendirmiştir. Ayrıca, Wilders'a göre Türkiye'nin AB üyeliği, Hollandalı vergi mükellefleri tarafından verilecek 'Avrupa'ya milyarlarca avroya mal olacaktır" (Balci & Cicioğlu, 2019, s. 9). Truva atı analogisine AfD görsellerinde de sıklıkla rastlanmaktadır. Bu söylemlerarasılığı sürdüren AfD, 'Truva Atı' söylemini de benimsemiştir, ancak esas olarak Alman iç siyasetine bir müdahaleye atıfta bulunarak bu analogiye başvurmuştur. Bu analogi ve alegori meselesine, Wilders örneğinde olduğu gibi, Avrupa'daki birçok sağ popülist tarzda rastlanmıştır. Ayrıca, Berlin'de emekli bir CDU milletvekili ve eski belediye başkanı olan Heinrich Lummer, Junge Freiheit adlı kitabında "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olması halinde, kültürünün eninde sonunda 'Avrupa kimliğini' yok edeceğini" savunurken bu noktayı özellikle ele almaktadır (aktaran Woods, 2007, s. 59). Nihayetinde, "Türkiye'nin üyeliğinin reddedilmesi, Avrupa'nın ulus-sonrası ve çoğulcu kimliğinin yapaylığını ortaya çıkardığından", bu stratejinin "AB'nin geleceği için varoluşsal bir tuzakla" sonuçlanabileceği savunulmaktadır (Balci & Cicioğlu, 2019, s. 11).

Şekil 2: Europe Elects, Almanya Seçim Tahminleri, Parti Yüzdeleri

Bununla birlikte, Türkiye-AB ilişkilerinin Avrupa'da sağ popülistlerin son dönemdeki yükselişinden önce kırılma noktasını muhafaza ettiği de söylenebilir; diğer bir deyişle hali hazırdaki sorunlar sağ popülistlerin araçsallaştırmaları ve manipüle etmesiyle daha da tartışılabilir hale gelmişlerdir. Yukarıda alıntılanan son seçim anketinde de görülebileceği üzere sağ popülist bir parti olan AfD ulusal seviyede ana akım partileri etkilemekteyken ulus üstü seviyede de AP'de de hatırı sayılır nüfusa sahiptir.

3.2. Avrupa Parlamentosu ve ID Grubu Analizi

Aralık 2002'de Kopenhag'da toplanan Zirve'nin Sonuç Bildirisi'nde, Türkiye'nin diğer aday ülkelere uygulanan kriterler temel alınarak Birliğe katılacak olan bir aday ülke olduğunu belirten 1999 tarihli Helsinki Kararı hatırlatılmış, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini karşılama yönünde attığı adımlar memnuniyetle karşılanmıştır (Güzel, 2015, s. 70). AB ve Türkiye arasındaki özellikle 2002-2007 yılları arasında gözlemlenen yakınlaşma, Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini yeterince yerine getirdiğini onaylayan Komisyon'un 2004 Türkiye İlerleme Raporu'nda desteklenmiştir. AB, istişari referandumların ardından Hollanda ve Fransa'nın Avrupa Anayasası'nı reddetmesi ve Avusturya'nın popülist hükümetinin Türkiye'nin katılımına son anda karşı çıkmasının neden olduğu iki günlük diplomatik çıkmazla uğraşmasına rağmen, Türkiye'nin Avrupalılaştırma süreci zarar görmemiştir. Keza altın dönem olarak da adlandırılan bu dönemde pek çok olumlu gelişme gözlemlenmiştir (Güzel, 2015). Bu koşullar altında, 2004 Brüksel Zirvesi'nde resmi müzakerelere başlama tarihi olarak 3 Ekim 2005'in belirlenmesi, Türkiye'nin devam eden Avrupalılaştırma sürecine açıkça işaret etmiştir.

Ayrıca, Avrupa'da "yabancı düşmanı, İslam karşıtı ve popülist eğilimlerin" arttığının altı, Nazi Almanyası ile karşılaştırmalar da dahil olmak üzere AKP söyleminde de vurgulanmıştır. Aynı zamanda, Türkiye'yi AB'nin kendisinden daha Avrupalı ve "Avrupa'daki yabancı düşmanlığı ve popülizm için her derde deva" olarak tanımlamaya çalışmıştır (MacMillan, 2020, ss. 536-539). Söylem analizinin kimlik inşasına odaklanması, "içerideki" ve "dışarıdaki" grupların söylemsel inşasını gerektirmektedir (Wodak, 2001, s. 73). Başka bir deyişle, Viyana Okulu'nu baz alan söylem analizleri kimlik oluşumunda Ben ve Öteki'nin söylem yoluyla nasıl temsil edildiğini gösterir. Ben ve Öteki arasındaki ayırmadan kaynaklanır, yani "biz" ve "onlar"ın söylemsel inşası kimliklerin inşasında vazgeçilmezdir, ki bu durum özellikle Avrupa şüpheli diğer bir deyişle Avrupalı kimliğine karşıt söylemlerde ve popülist açıklamalarda sıklıkla gözlemlenmektedir (Wodak, 2001, s. 73).

AB'nin önde gelen kurumlarından biri olan AP'nin AB içindeki öneminin altını çizmek için AP'nun yetkileri, grupları ve parlamenter söylemin siyasi söylem içindeki etkilerine kısaca değinmek gerekmektedir. AP ve AP'nin siyasi söylemdeki yeri hakkında verilen genel bilgiler ışığında, AP ve Türkiye arasındaki ilişki ve etkileşimlere atıfta bulunularak genelde AP'nin Türkiye-AB ilişkileri üzerindeki etkisi özelde ise ID grubunun söylemleri ve olası etkisine değinilmektedir.

Parlamentodaki bu popülist tahayyülde, Avrupa söylemsel olarak homojen, tek tip ve sınırları belirli bir tarih, coğrafya ve dine sahip bir kültürel

alan olarak inşa edilmekte, bu da Türkiye ile Avrupa arasında ikili bir karşıtlık yaratmaktadır. Türkiye'de laikliğin, diğer din ve siyasi geleneklerden daha fazla laik olmayan olarak tanımlanan İslam nedeniyle tehlikeye girmesi, AP tartışmalarında öne çıkan bir diğer konudur. İslam'ı Avrupa'ya yönelik varoluşsal bir tehdit olarak gören neo-oryantalist görüş doğrultusunda, Recep Tayyip Erdoğan'ın retorik figürünün jenerik olarak kullanıldığı Müslüman kitlelere yönelik popülist çağruların altının çizildiği görülmektedir (Erdoğan, 2022). Bu bağlamda, Erdoğan'ın diktatör olarak konumlandırıldığı bir Türkiye resmeden ID Grubu, Türkiye'nin dışlanmasını haklı çıkarmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, özellikle Türkiye'ye ilişkin aşırı sağ söylemde, aşırı durum formülasyonunun argümantatif yanığı, olumsuz genelleştirme ve tehdit, kriz bağlamlarıyla göçmenlere yapılan atıflar da sıklıkla gözükmektedir.

Türk kimliğinin Avrupa'nın kültürel yapısına yönelik Avrupalı olmayan bir tehdit olarak algılanması bağlamında, aynı grup ya da ülkeden AP milletvekillerinin bölündüğü bazı söylemler tespit edilmiştir (Erdoğan, 2022). Öncelikle, Avrupa Komisyonu, Almanya, Bulgaristan ve Hollanda'dan bazı AP üyeleri Türkiye'nin AB adaylığı konusunda tam olarak aynı görüşü paylaşmamaktadır. Bazı AP üyeleri Türkiye'nin kültür, tarih, medeniyet ve en önemlisi İslam açısından AB üyeliğinden dışlanmasını savunurken, hatta bu bağlamda Türkiye'den "İslami diktatörlük" olarak bahsederken, aynı grup veya ülkelerden diğer AP üyeleri Türkiye'yi daha fazla reform ve dolayısıyla daha fazla fasıl için teşvik etmektedir. 2007-2015 döneminde AP milletvekillerinin Türk kimliği algısı, Avrupa demokratik değerlerine meydan okuyarak Avrupa popülist tarzlarında olduğu gibi sert güç stratejileri ve Avrupa şüpheli söylemlerle sıklıkla safsatalar ve iç içe geçmişlikler kullanarak söylem konularına, ötekileştirmeye ve Türkiye'yi olumsuz anlamda temsil etmeye daha fazla yönelmiştir (Erdoğan, 2022).

Şekil 3: AB'de Türkiye'ye Hayır!

Şekil 3'te görüldüğü üzere, AP'deki Kimlik ve Demokrasi Grubu'nun (ID) bir bileşeni olan AfD, Türkiye'nin Avrupalı olmaması başta olmak üzere çeşitli nedenlerle katılım müzakerelerinin sonlandırılması için sistematik bir Türkiye karşıtı propaganda yürütmektedir. Kimlik ve demokrasi grubuna göre "AB'nin bu adaylığı kabul etmesi büyük bir hataydı" ve "Türkiye aynı zamanda bir demokrasi de değil: Erdoğan rejimi azınlıklara zulmediyor ve ifade özgürlüğü ilkesini ihlal ediyor" (ID Group, 2021). Ayrıca, "Erdoğan rejiminin kabul edilemez provokasyonları, Türkiye ile sonu gelmeyen ve anlamsız katılım müzakerelerine devam edilerek ödüllendirilmemelidir" (ID Group, 2021). "Türkiye'ye 'katılım öncesi' para akışı da durdurulmalıdır". Ayrıca, AB içinde artık iç sınırlar olmadığından, "Türkiye'nin katılımı Avrupa'ya doğru büyük ve kontrol edilemez bir göç akışına yol açacaktır" (ID Group, 2021).

AfD'nin AP'deki milletvekili sayısının önemli olduğu ve AP gruplarında Türkiye karşıtı bir söylem benimsedikleri, bunun da Türkiye'nin sadece Almanya'da değil AB ölçeğinde temsiline zarar verebileceği unutulmamalıdır. Tüm bunlar bir araya getirildiğinde, 2023 yılı itibarıyla AB ülkeleri içerisinde Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyen ateşli bir tarafın neredeyse hiç olmadığı söylenebilir. Buna sebep olarak da ilk olarak, "Türkiye'nin Kopenhag kriterleri doğrultusundaki reform sürecinin giderek yavaşlaması" ve akabinde de Avrupa'daki ana akım partilerin, sağ partilerin Türkiye örneğini suiistimal etmesini engelleyemeyen bir strateji benimsemeleri (Balcı & Cicioğlu, 2019, s. 11) gösterilebilir.

Son olarak, "Türkiye'nin üyeliğinin reddedilmesi, Avrupa'nın ulus-sonrası ve çoğulcu kimliğinin yapaylığını ortaya çıkardığından", bu stratejinin "AB'nin geleceği için varoluşsal bir tuzakla" sonuçlanabileceği savunulmaktadır (Balcı & Cicioğlu, 2019, s. 11). Bununla birlikte, Türkiye-AB ilişkilerinin Avrupa'da sağ popülistlerin son dönemdeki yükselişinden önce kırılma noktasını yitirdiği de söylenebilir.

4. BULGU VE TARTIŞMALAR: USLÜPTA YAKINSAMALAR, AYRIŞMALAR VE BELLİ MEVZULARI DİLE PELESENK ETME

Söylemleri ve görselleri incelendiğinde ne Almanya (AfD) örneğinde ne de AB (AP) örneğindeki popülist tahayyülde, diğer bir deyişle Potemkin köyünde, Türkiye sahnede gözükmemektedir. Türkiye-AB ilişkileri açısından bakıldığında AfD'nin duruşu, Türkiye'nin coğrafi sınırlarına ve AB'ye uygunsuzluğuna atıfta bulunan klişelere ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a indirgenmiş antidemokratik yapısına yapılan birkaç referansa dayanıyor gibi görünmektedir. Dahası, Avrupalı ana akım parti liderlerinin Türkiye'nin

potansiyel üyeliği konusundaki iddiaları ve meşrulaştırmaları sağ popülistlerin iddiaları ve meşrulaştırmaları ile karşılaştırılabilir. Örneğin, AB'nin kilit siyasi elitleri, 11 Eylül atmosferinde güçlenen Müslüman karşıtı duyguların nativist siyasi aktörler tarafından istismar edilmesini önlemek amacıyla çoğulcu Avrupa kimliğine işaret ederek Türkiye'nin AB üyeliğine verdikleri tutarlı desteği meşrulaştırmışlardır. 2002 yılında dönemin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Javier Solana, Avrupa'da yükselen kültürün tüm medeniyetleri kucakladığını ve AB içinde hem Avrupa hem de İslami değerleri benimseyen milyonlarca vatandaş ya da sakin olduğunu belirtmiştir (Tekin, 2005, s. 290). Bazı akademisyenlere göre, dış politika performansları bu yükselen kültürü, yani AB'nin hegemonik kimliğini pekiştirmelidir. Örneklendirmek gerekirse, Blair 2004 yılında "gururlu bir Müslüman ulus olan Türkiye'yi diğerleriyle aynı ve eşit koşullarda AB'ye alma isteğimizle, Avrupa'nın sadece sözde değil, gerçekten de ortak kurallar ve insani dayanışma ve karşılıklı saygı duygusuyla birbirine bağlı farklı ırklar, kültürler ve dinlerden oluşan bir Avrupa'ya bağlı olduğunu gösterelim" demiştir (Hürriyet Daily News, 2004). Türkiye ve Avrupa dışındaki Müslümanlar hakkında yapılan bu ve benzeri yorumların ikili bir amaca hizmet ettiği ileri sürülmektedir. Bir yandan, çoğulculuğa dayalı Avrupa entegrasyonunu normalleştirerek AB fikrini uygulanabilir hale getirildiğini iddia etmek mümkünken, öte yandan, bu tür açıklamaların entegrasyon karşıtı ve aşırı milliyetçi söylemi Avrupa siyasetinin çeperine ittiği söylenebilir (Cicioğlu & Balcı, 2019, s. 3). Dolayısıyla, analiz kısmında detaylandırıldığı üzere, Avrupalı elitlerin ve Avrupalı popülistlerin olumlu ve olumsuz söylemlerini çokmodlu söylem analizi ile de karşılaştırmak mümkündür. Zira radikal ve popülist sağ partilerin Türkiye'nin üyelik sürecine atıfta bulunurken öncelikle ana akım partilerin güç sahibi olduğu ve AB'nin var olmasını sağlayan hegemonik bir anlatı olan çoğulculuğun meşruiyetinin altını oymaya çalıştıklarının altını çizmek gerekir (Cicioğlu & Balcı, 2019, s. 4).

Sosyal aktör temsilindeki kırılmalar ve bölünmeler ortaya çıktığında, bazı parti liderlerinin ve siyasetçilerin Türkiye'nin AB'de istenmediği görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Son olarak, popülist partiler ve söylemler çok yeni bir olgu olmamakla birlikte, görsel anlam gibi söylemlerinin çeşitli yönlerinin aynı anda ele alınması özellikle de Türkçe literatürde yeni bir olgudur. Bu nedenle, bu çalışma ile aynı zamanda Avrupa çalışmaları literatüründe konuyla ilgili (görsel data analizi) boşluk doldurulmaya çalışmıştır. Analiz edilen veri külliyatında, 'biz' ve 'ötekiler' grupları arasındaki farklılıkları yalnızca kültürel veya dini farklılıklarla gerekçelendiren bazı katkılara rastlanmıştır. Dahası, görsel temsil stratejileri ve bunların sık kullanımı 'farklılıkların şeyleştirilmesi' olarak adlandırılabilir bir duruma yol açmıştır.

Türkiye'nin jenerik terimler aracılığıyla jenerikleştirme ve homojenleştirme stratejileri yoluyla temsil edilmesiyle ilgili olarak, “benlik” ve “öteki” arasında zıt ama aynı zamanda kurucu anlamına gelen bir 'aporetik boyut'tan bahsetmek mümkündür. Bu kavram, Neumann'ın "Avrupa kimliği (kurucu) bir Öteki'nin varlığına bağlı olduğu ölçüde [...] bu Öteki'nin Avrupa temsilleri de zorunlu olarak bu gerçek tarafından işaretlenecektir" (Neumann, 1998, s. 41) argümanı ile da uyumludur. Bu noktada, dışarıyı içeriden ayıran üç temel kıstas olduğunun da altı çizilmelidir ki bunlar; tanımlanmış bir konum, belirli bir aidiyet ve gruplara özgü belirli süreç biçimleridir (Kretzschmar, 2002, s. 37). AfD, olayları tarihsel ve kültürel olarak belirlenmiş bir perspektiften görebek kendi ekseninde bir şekilde dönmektedir. Onlar için Türkiye coğrafi, tarihsel ve kültürel olarak Avrupa dışı bir ülke ve halkı da tıpkı on yıllar önce temsil edildiği gibi jenerik terimlerle temsil edilmektedir. Başka bir deyişle, Türkiye'yi, stereotipleştirmektedirler ki bu kavram medyada ilk kez 1922 yılında Lippmann tarafından kullanılmış ve Lippmann stereotipi "bir kişinin zihninde kişisel deneyime dayanmayan, ancak kültürel olarak türetilmiş çarpık resim veya imaj" olarak tanımlamıştır (Lippmann, 1997, s. xvii). Ayrıca, basmakalıp temsiller, çıkarımlar ve sonuçlar önceden belirlendiği için taraflar arasındaki diyalogu engeller (Özgökbel-Bilis, 2019, s. 41); haliyle ilişkileri olumsuz yönde etkiler.

Tüm bunlara ek olarak, sağ popülist partilerin ulusal seviyede söylemlerinin daha keskin olduğu, Almanya-Avusturya ya da Hollanda Truva atı örneğinde olduğu gibi Türkiye'ye dair söylemlerinin birbirine yakın olduğu (yakınsama) ve ulusal seçim kampanyalarında dile pelesenk etme şeklinde sürekli gündemde olduğu öte yandan bu söylemlerin AP düzlemine taşındığında ulusala oranla oldukça azaldığı ve ulusal söylemden ayrıştığı gözlemlenmiştir. Özellikle iki dünya savaşı sonrası ve akabindeki dönemde uluslara ve insanlara ilişkin erken dönem basmakalıp temsiller, bütçe kaygıları ve sınırlı kaynaklar nedeniyle kabul edilebilir görülmüş olabilir (Özgökbel-Bilis, 2019, s. 57); ancak günümüz koşullarında bu temsiller ne tamamen geçerli ne de kabul edilebilirdir.

5. SONUÇ

Sağ popülist üslubunun vazgeçilmez bir parçası olarak kriz ve tehdit algıları AfD tarafından da AP'da popülist parlamenter içeren gruplar tarafından da kullanılmakta, buna bağlı olarak Yunanistan borç krizi, Suriyeli göçmen krizi ve son dönemde Afganistan meselesi gibi konjonktürel gelişmelere paralel olarak gündemde yer tutabilmektedir. Her şeyden önce parti kampanya afişlerinin ve içerdikleri olumsuz görsellerin, öteki hakkında nasıl yargıda bulunulabildiği konusunda etkili olduğu söylenebilir. Zira, sağ popülist partiler göçmen karşıtlığı

konusundaki argümanlarını parlatmak için siyasi kampanyalarında göçmenleri, azınlık gruplarını veya Avrupalı addetmedikleri grupları damgalayan son derece olumsuz sloganlar ve imgeler kullanmaktadır. Her ne kadar farklı tarihsel izlekler ve süreçleri olsa da özellikle sağ-popülistler pek çok grup ve eytişimsel konu aynı potada eritilmektedir. Bu minvalde vurgulanabilecek ilk husus, bazı klişelerin zamanla değişmeyi reddettiği bulgusu, özellikle mevcut demografi ve gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye ve AB ilişkileri için de geçerli olduğudur. İkinci husus ise, her ne kadar olumlu gelişmeler ve haberler olsa da Türkiye olumlu bir şekilde temsil edilmemiş veya görsellere olumlu bağlamda dahil edilmemiş, ancak tarihsel olarak kökleşmiş önyargılar veya seçici olumsuz temsil stratejileri aracılığıyla temsil ve tahayyül edilmiştir. Türkiye-AB İlişkileri de bu bağlamda değerlendirilebilir. Üçüncü olarak, Türkiye bir öznenin, yani Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tanımlanması ve araçsallaştırılması stratejileriyle temsil edilmiş ve Türkiye istenmeyen AB üyeliği olasılığı üzerinden tanımlama ve kasıtlı dışlama stratejileriyle temsil edilmiştir. Son olarak, bu makalenin kapsamında olmamakta birlikte, ilerleyen çalışmalarda Türkiye'nin AB üyeliği konusunda sağ popülistler arasındaki benzerlik ve farklılıklara odaklanan bir başka çalışma daha yapılabilir.

6. ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

7. MADDİ DESTEK

Bu çalışmada herhangi bir fon veya destekten yararlanılmamıştır.

8. YAZAR KATKILARI

Makale tek yazarlıdır.

9. ETİK KURUL BEYANI VE FİKRİ MÜLKİYET TELİF HAKLAR

Çalışmada etik kurul ilkelerine uyulmuştur ve fikri mülkiyet ve telif hakları ilkesine uygun olarak gerekli izinler alınmıştır.

10. KAYNAKÇA

- Akçay, B. ve Akgül Açıkmeşe, S. (2017). *Yarım asrın ardından Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Alpan, B. (2016). From AKP's 'conservative democracy' to 'advanced democracy': Shifts and challenges in the debate on 'Europe'. *South European Society and Politics*, 21(1), 15–28.

- Aydın-Düzgit, S. (2018). Foreign policy and identity change: Analysing perceptions of Europe among the Turkish public. *Politics*, 38(1), 19–34.
- Aydın-Düzgit, S. & Rumelili, B. (2018). Discourse analysis: strenghts and shortcomings. *All Azimuth*, 0(0), 1-21.
- Balcı, A., & Cicioğlu, F. (2019). Turkey in the discourse of European far right: the uses and abuses of Turkey’s membership process for a counter-hegemony. *Journal of Contemporary European Studies*, doi: 10.1080/14782804.2019.1677574.
- Bhatia, V., Flowerdew, J., & Jones, R. H. (2008). *Advances in discourse studies*. London and New York: Routledge.
- Bleiker, R. (2001). The aesthetic turn in international political theory. *Millennium*, 30(3), 509-533.
- Brandmayr, M. (2020). Social media and the concept of interpellation. M. Kranert (Ed.), *Discursive approaches to populism across disciplines: the return of the populists and the people* içinde (ss. 145-170). London: Palgrave Macmillan.
- Davies, N. (2010). *Europe: A history*. Oxford: Oxford University Press.
- Erdoğan, S. (2022). Discourses on Turkey in the European Parliament: the implications for perception on Turkish identity. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- European Parliament, (2019). Avrupa seçim sonuçları. 15 Eylül 2023 tarihinde <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en/nationalresults/germany/2019-2024/> adresinden erişildi.
- Eylemer, S., & Tas, İ. (2007). Pro-EU and Eurosceptic circles in Turkey. *Journal of Communism Studies and Transition Politics*, 23(4), 561–577.
- Fairclough, N. ve Wodak, R. (1997). Critical discourse analysis. T. van Dijk (Ed.), *Discourse as Social Interaction* içinde. London: Sage.
- Fisher, Max; Taub, Amanda. (11 Ağustos 2019). “How YouTube Radicalized Brazil”. The New York Times. 20 Haziran 2020 tarihinde erişildi.
- Güzel, S. Ç. (2015). 2002 sonrası dönemde Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4(7), 69-85.
- Holtz-Bacha, C., & Johansson, B. (Ed). (2017). *Election posters around the globe: political campaigning in the public space*. Cham: Springer.
- Jegić, D. (2018). Germany’s far right AfD exploits passivity and resentment to enter the mainstream, Mint Press News, 03 Ekim 2022 tarihinde <https://www.mintpressnews.com/germanys-far-right-afd-exploits-passivity-and-resentment-to-enter-the-mainstream/250230/> adresinden erişildi.
- Jorgensen, M. & Philips, L. J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. London: Sage.
- Kalaycıoğlu, E. (2021). *Halk yönetimi: Demokrasi ve popülizm çatışmasında dünya*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Kampka, A. (2012). The role of visuals in political argumentation. R. Bakó (Ed.), *Argumentor: the Second International Conference on Argumentation and Rhetoric* içinde (ss. 97–121). Macaristan: Debrecen University Press.

- Koller, V. (2009). Analysing collective identity in discourse: social actors and contexts. *Semen*, 13 Aralık 2022 <http://journals.openedition.org/semen/8877>; <https://doi.org/10.4000/semen.8877> adresinden erişildi.
- Kress, G., & van Leeuwen, T. (1996). *Reading images: the grammar of the visual design*. London: Routledge.
- Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse. The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold Publishers.
- Lindgaard, J., Uygur Wessel, A., & Stokholm Banke, C. F. (2018). Turkey in European identity politics: Key drivers and future scenarios. FEUTURE, Çevrimiçi Makale No. 19.
- Lippmann, W. (1922, 1997). *Public opinion*. New York: Simon ve Schuster.
- Machin, D. (2013). What is multimodal critical discourse studies?. *Critical Discourse Studies*, 10(4), 347-355.
- Machin, D. (2016). The need for a social and affordance-driven multimodal critical discourse studies. *Discourse Society*, 27(3), 322-334.
- MacMillan, C. (2016). *Discourse, identity and the question of Turkish accession to the EU: through the looking glass*. London: Routledge.
- MacMillan, C. (2020). A profoundly discriminatory entity? A discourse mythological analysis of the AKP's discourse on the EU. *Journal of Contemporary European Studies*, 28(4), 530-543.
- Moffitt, B. (2016). *The global rise of populism: performance, political style and representation*. Stanford: Stanford University Press.
- Neumann, I. B. (1998). European identity, EU expansion, and the integration/exclusion Nexus. *Alternatives: Global, Local, Political* 23(3), ss. 397-416.
- Özgökbel Bilis, P. (2019). *Alman sinemasında Türk temsilleri*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- PVV. (2009). "Verkiezingsprogramma Europees Parlement 2009, Standpunten." 23 Aralık 2023 tarihinde <https://dnpprepo.ub.rug.nl/130/1/PVVVerkProgrEurParl2009.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Sokullu, E. C. (2018). *Popülizmle dönüşen Avrupa ve Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği*. İstanbul: Bilgesam.
- Shear, M. D., Haberman, M., Confessore, N., Yourish, K., Buchanan, L., & Collins, K. How Trump reshaped the presidency in over 11,000 tweets. *The New York Times* 2 Kasım 2022, <https://www.nytimes.com/interactive/2019/11/02/us/politics/trump-twitter-presidency.html> adresinden erişildi.
- Stier, S., Posch, L., Bleier, A., & Strohmaier, M. (2017). When populists become popular: Comparing Facebook use by the right-wing movement Pegida and German political parties. *Information, Communication ve Society*, 20(9), 1365-1388.
- T.C. Dış İşleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı. (2023). Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri. 22 Aralık 2023 tarihinde https://www.ab.gov.tr/ab-ile-iliskiler_4.html adresinden erişildi.
- van Leeuwen, T., & Jewitt, C. (2001). Introduction. T.van Leeuwen, T. ve C. Jewitt, (Ed.), *Handbook of Visual Analysis* içinde London: Sage.

- van Leeuwen, T. (1996). The representation of social actors. C.R. Caldas-Coulthard ve M. Coulthard (Ed.), *Text and Practices: readings in critical discourse analysis* içinde (ss. 32-70). London: Routledge.
- van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice: New tools for critical discourse analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Ventola, E., Cassily, C., & Kaltenbacher, M. (2004). *Perspectives on multimodality*. Netherlands/Philadelphia: John Benjamin's Publishing Company.
- Vossen, K. (2011). Classifying wilders: The ideological development of Geert Wilders and his Party for Freedom. *Politics*, 31(3), 179–189.
- Wilders, G. (2009). "Tien Keer Nee Tegen Turkije." 23 Aralık 2023 tarihinde <http://www.volkskrant.nl/buitenland/tien-keer-nee-tegen-turkije~a364823/> adresinden erişilmiştir.
- Wodak, R. (2001). The discourse–historical approach. R. Wodak ve M. Meyer (Ed.), *Methods of critical discourse analysis* içinde (ss. 63–95). London: Sage.
- Wodak, R. (2007). Pragmatics and critical discourse analysis: A cross-disciplinary inquiry. *Pragmatics & Cognition*, 15(1), 203-225.
- Wodak, R. (2015). *The Politics of fear: What right-wing populist discourse mean*. London: Sage Publications.
- Woods, R. (2007). *Germany's new right as culture and politics*. Palgrave Macmillan.
- Yılmaz, G. (2016). From Europeanization to De-Europeanization: The Europeanization process of Turkey in 1999–2014. *Journal of Contemporary European Studies*, 24(1), 86–100.
- Zakaria, F. (2016). Populism on the March: Why the West is in trouble. *Foreign Affairs*, 9, 9-15.